

Dilemma ry

Unioninkatu 40A, 00014 Helsingin yliopisto

24.5.2012

<http://dilemma.fi>

Dilemma ry:n kannanotto reformiryhmän raportista

Tausta:

- Dilemma ry järjesti 8.5.2012 reformityöryhmän raporttia koskevan keskustelutilaisuuden, johon saapui paitsi opiskelijoita, myös henkilökuntaa kustakin filosofia-aineesta.
- Dilemma ry:n hallitus on käsitellyt reformiryhmän raporttia kokouksissaan.
- Hallituksen jäsenet ovat lisäksi käyneet keskusteluja muun muassa käytännöllisen filosofian oppiainevastaavan professori Heta Gyllingin, käytännöllisen filosofian amanuenssi Ilpo Halosen, teoreettisen filosofian amanuenssi Terhi Kiiskisen sekä filosofi'n yliopistolehtori Jan-Ivar Lindénin kanssa.

Helsingin yliopiston kaikkien filosofia-aineiden – valtiotieteellisen tiedekunnan käytännöllisen filosofian sekä humanistisen tiedekunnan teoreettisen filosofian ja filosofi'n – opiskelijoiden yhteisenä ainejärjestönä Dilemma ry ottaa reformityöryhmän esittämiin ehdotuksiin kantaa seuraavalla tavalla:

Päähuolenaiheemme filosofia-aineiden piirissä ovat:

1. Käytännöllisen ja teoreettisen filosofian kandidaattiopintojen yhdistäminen (kohta 24)

Filosofia-aineet on järkevää säilyttää omana kokonaisuutenaan: ne muistuttavat toisiaan enemmän kuin mitään muita tieteitä. Filosofialle luonteenomaisen kriittisen ajattelutavan omaksuminen vaatii ennen muuta kiteytynyttä perehtyneisyyttä oppiaineen keskeisimpiin kysymyksiin. Näin ollen reformityöryhmän ehdottamat tiedekunnan laajuiset yhteiset opinnot haittaisivat kriittisesti ja tuhoisin seurauksin tutkimusalaan liittyvän tietopohjan karttumista.

Reformiryhmän esittämää ideaa filosofia-aineiden kandidaatinopintoja koskevan yhteistyön lisäämisestä voidaan siis pitää jossakin määrin mielekkäänä, kuitenkin tietyin varsin huomattavin varauksin.

Olenneisinta on, että käytettävissä olevat taloudellisia ja toiminnallisia mahdollisuuksia koskevat voimavarat eivät ainakaan kutistuisi nykyisestä. Myös professuurien määrä on pidettävä vähintään yhtä suurena ja tarpeen mukaan sitä on lisättävä muiden virkojen ohella. Yhdistämisestä ei myöskään missään nimessä saa seurata monipuolisen opetustarjonnan näivettymistä: on taattava, että kukin suuntaus pystyy yhdistämisen jälkeenkin säilyttämään omat erityispiirteensä elinvoimaisina.

Tämä suuntaukselliset erityispiirteet säilyttävä tutkintojen yhdistäminen ei kuitenkaan saa toteutua molempien filosofia-aineiden sisältöjä aineopintojen tasolla asti yhdistelevän hybridioppiaineen muodossa. Täysin yhdenmukaistetusta filosofian kandidaatintutkinnosta nimittäin seuraa kaksi huonoa vaihtoehtoa. Jos filosofiaopintojen määrä tutkinnossa säilytettäisiin yhdistettäessä entisellään, jouduttaisiin tutkinnosta karsimaan molempien suuntauksien tärkeitä aineopintokursseja, ja opiskelijoiden tietopohja heidän erikoistuessaan maisterivaiheessa olisi oleellisesti nykyistä heikompi. Toisaalta, jos kaikkia opiskelijoita valmisteltaisiin molempiin

maisterivaiheen suuntautumisvaihtoehtoihin riittävällä määrällä pakollisilla opintoja, filosofian osuus kandidaatintutkinnossa kasvaisi kohtuuttoman suureksi: filosofian pääaineopiskelijoille jäisi vähemmän tilaa sivuaineille, ja lisäksi filosofia-aineiden itsensä houkuttelevuus sivuaineena kärsisi.

Dilemma ry haluaa erityisesti korostaa, että nykyinen malli, jossa teoreettisella ja käytännöllisellä filosofialla sekä filosofi'lla on yhteiset perusopinnot, mutta omat aineopintonsa, on todettu erittäin toimivaksi ratkaisuksi. Se tarjoaa hyvät edellytykset asianmukaisen tietopohjan luomiseen ja keskittyneen asiantuntemuksen kartuttamiseen maisterivaihetta varten, mutta jättää tilaa myös työllistymisen, erikoistumisen ja yleissivistyksen kannalta äärimmäisen tärkeille sivuainekokonaisuuksille. Jos kandidaatintutkinnot yhdistetään ja/tai oppiaineiden yhteistyötä muuten lisätään, on opiskelijoille edelleen jäätävä valinnaisuutta aineopintojensa painotuksen suhteen: kandidaatinkin tutkinnon sisällä on säilytettävä teoreettisen ja käytännöllisen filosofian sekä filosofi'n erikoistumisvaihtoehdot esimerkiksi erillisten linjojen muodossa.

Kunkin filosofia-aineen säilyttäminen omissa tiedekunnissaan on relevanttia vaikkapa niiden olennaisesti eriävien tutkimuskohteiden vuoksi: esimerkiksi käytännöllisen filosofian on mielekästä säilyä valtiotieteellisessä tiedekunnassa, lähellä oppiaineen perimmäistä tutkimuskenttää.

2. Ruotsinkielisen filosofian asema vaarassa (kohta 25)

Reformityöryhmä ehdottaa filosofi'n kandidaattivaiheen opintojen siirtämistä Åbo Akademiin. Filosofi'n oppituoli Helsingin yliopistossa on kuitenkin vanha ja yliopiston kaksikielisyys rikkaus, joka tulee ehdoitta säilyttää. Huolena on, että ehdotus yhteistyöstä Åbo Akademin kanssa on vasta ensimmäinen askel kohti suurempia leikkauksia ja lopulta koko oppiaineen lakkauttamista.

On olennaista huomata, että oletus Åbo Akademin kandidaateiksi valmistuneiden filosofian opiskelijoiden siirtymisestä Helsingin yliopistoon maisteriopintoihin on

empiirisen todistusaineiston nojalla epärealistinen. Reformityöryhmän ehdotusta vastaavaa menettelyä nimittäin on jo yritetty Åbo Akademin ruotsinkielisessä kandidaattitasoa vastaavissa notaariopinnoissa. Vaikka toiveissa oli saada Turusta notaareja Helsingin yliopistoon suorittamaan maisteriopintoja, notaarit jatkoivat opintojaan Turussa tai vaihtoivat alaa.

Näin ollen Helsingin yliopiston filosofiaoppiaineiden henkilökunnan ja opiskelijoiden kanta reformiryhmän ehdotukseen on kielteinen. Ehdotusta pidetään huonona myös Åbo Akademin taholta.

Aiheesta on jo lähetetty kanslerille kirje, jonka ovat allekirjoittaneet muiden muassa Dilemma ry:n hallituksen edustajat.

Yleisempinä kannanottoina Dilemma ry haluaa nostaa esille seuraavaa:

3. Opetusoikeus vain henkilökunnalla (kohdat 8-9)

Ehdotus ei ole toimiva, vaan päin vastoin vaarantaa opetuksen tason. Jos vain dosentit, eläkkeellä olevat professorit ja päätoimisesti opiskelevat tutkija- ja tohtorikoulutettavat saavat opetusoikeuden, ei näiden määrä, tai joissain tapauksissa pätevyys riitä kattamaan tasokkaan opetuksen vaatimuksia.

Ehdotuksen toteutumisesta seuraisi lamauttavia ongelmia myös toiseen suuntaan. Samalla kun säätiöiden rahoittamissa tutkimusprojekteissa työskentelevien tutkijoiden asiantuntemus on vaarassa jäädä hyödyntämättä opetuksellisella tasolla, tulisi luennointikokemuksen puutteella olemaan negatiivisia vaikutuksia tutkijoiden ammatilliseen kehitykseen.

Ulkopuolisen opetushenkilökunnan käyttö on opintojen tarkoituksenmukaisuuden ja monipuolisuuden kannalta olennaista. Keskustelemiseen perustuvan luonteensa vuoksi filosofiassa on erityisen tärkeää, että opiskelijat pääsevät kohtaamaan tutkijoita ja muita alalla työskenteleviä esimerkiksi pienryhmäopetuksessa. Ilman ulkopuolista apua vähäisen henkilökunnan kuormittuminen johtaa sekä massaluentojen että kirjatenttien korostumiseen. Tällöin opiskelijat eivät pääse riittävässä määrin läheiseen kontaktiin akateemisen maailman kanssa. Tämä heikentää opiskelijoiden opiskelumotivaatiota ja lisää väärinkäsityksien ynnä muiden opetuksen välittymiseen liittyvien häiriöiden riskiä.

4. Kandidaatti- ja maisterivaiheen tiukka erottaminen toisistaan (kohta 11)

Reformiryhmä ehdottaa, ettei kandidaatintutkintoaan suorittava opiskelija saisi osallistua opinnoissaan pidemmälle ehtineille suunnatuille kursseille. Emme hyväksy ehdotusta, sillä jo kandidaatti tarvitsee peruskurssien lisäksi syvällisempiä kursseja paitsi tiedon ja osaamisen kartuttamiseksi, myös opiskelunsa mielekkyyden ja innostavuuden takaamiseksi. Opiskelijoiden vapaa liikkuvuus kandi- ja maisteritason kurssien välillä syventää kandidaattiopiskelijoiden asiantuntemusta mahdollistamalla ennakoivan erikoistumisen sekä lisäämällä vuorovaikutusta opintojensa eri vaiheissa olevien opiskelijoiden välillä.

Vapaa osallistuminen eritasoiseen opetukseen on mielekästä myös siksi, että ilman kandidaattivaiheen opiskelijoita maisterivaiheen kurssien ryhmäkoot ovat vaarassa jäädä epätarkoituksenmukaisen pieniksi. Lisäksi samoja kursseja saatetaan joutua järjestämään toistuvasti uudestaan puhtaasti aikataulullisista syistä, elleivät kandidaattitason opiskelijat saa ennakoivasti käydä maisteriopintoihin lukeutuvia kursseja silloin, kun niitä on tarjolla.

5. Yleisesti laaja-alaisista kandidaatintutkinnoista

Kandidaattivaiheen koulutuksesta karsiminen ja maisteri- ja tohtorivaiheisiin panostaminen ei toimi, sillä kandidaatintutkinnon on taattava vahva pohja, jota myöhemmissä opinnoissa lähdetään syventämään. Hyvän perustan luominen on ensiarvoisen tärkeää halutun huippuosaamisen luomisessa. Kandidaattivaiheen syventävän opetuksen karsiminen ja pelkistäminen pinnallisesti sivistäväksi lukion jatkeeksi ei voi olla huippuyliopiston mukainen tavoite.

Jos saman tiedekunnan sisällä kaikille opiskelijoille asetetaan sama tutkintorakenne ja erikoistuminen tapahtuu vasta maisterivaiheessa, ei opiskelija voi ikinä saavuttaa kovin laajaa tietämystä omasta pääaineestaan ainakaan nykyisillä aikarajoitteilla – päinvastoin. Uudistukset vaatisivat entisen kandidaattivaiheessa saavutetun perehtyneisyyden tason säilyttämiseksi maisterivaiheen pidentämistä ainakin parilla vuodella. Ei myöskään ole mahdollista luoda mielekkäitä monialaisia maisteriohjelmia hylkäämällä kandidaattivaiheen vahva ja suuntaa osoittava aineidentiteetti.

Ylipäätään tarve kandidaatintutkintojen pakotettuun laajentamiseen on pitkälti kyseenalainen. Nykyisellään esimerkiksi humanistisessa tiedekunnassa opiskelijoiden kandidaatintutkinnot jo ovat sisällöllisesti hyvin laajat, ja sivuainekokonaisuudet ovat kansainvälisesti vertaillen kattavia.

Dilemma ry haluaakin korostaa, että tekemällä huonompia kandidaatteja ei saada parempia maistereita. Reformityöryhmän kaavailemassa mallissa laaja-alaisen kandidaatintutkinnon tarjoamien mahdollisten synergiaetujen toteutuminen jää opetuksen auttamattoman pinnallisuuden takia hyvin kyseenalaiseksi. Vastaavasti maisterivaiheen opiskelijat eivät voi läheskään täysimittaisesti hyödyntää heille vapautuvia resursseja, sillä heillä ei ole kandidaattivaiheen rajoittuneen tietopohjan myötä edellytyksiä ottaa vastaan pitkälle erikoistunutta opetusta. Tällä tavoin näennäisesti laaja-alaisuuteen sekä opetuksen ja opiskelun tehokkuuteen tähtäävä uudistus itse asiassa rakenteellisista syistä surkastuttaisi

opiskelijoiden sivistystasoa suhteessa nykyiseen ja tekisi tehokkaasta ja mielekkäästä opiskelusta lähtökohtaisesti mahdotonta.

Lopuksi

Dilemma ry haluaa kritisoida reformityöryhmän ehdotusta siitä, että se tarjoaa filosofia-aineille valittaviksi vain huonoja vaihtoehtoja. Nykyinen järjestely – filosofia-aineiden yhteiset perusopinnot, mutta erilliset opinnot ainetasolta ylöspäin – on toimiva. Kaikki, joille asialla on mitään merkitystä, ovat siihen tyytyväisiä. Tarkoituksenmukaisen järjestelyn tuhoaminen pinnallisten hallinnollisten tai taloudellisten uudistusten varjolla ei ole mielestämme kannattavaa.

Oppiaineillamme on Suomessa rikas perinne, jonka poikima korkeatasoinen tutkimus on ollut kansainvälisesti hyvin arvostettua. Mikään maailmassa ei ole muuttunut siten, etteikö kysyntää filosofialle – kaikkien kolmen aineemme sisällöille – edelleen olisi. Reformityöryhmän ehdottama filosofia-aineiden toimintamahdollisuuksien huonontaminen onkin huippuyliopistolta epäjohtonmukaista. Siksi Dilemma ry haluaa edellä esittämänsä kritiikin myötä olla mukana edesauttamassa sitä, että Helsingin yliopistossa tehdään laadukasta filosofiaa ja ylipäättään tiedettä vielä tulevaisuudessakin.

Kunnioittaen,

Dilemma ry:n puolesta

Puheenjohtaja,

Anni Tolvanen

Varapuheenjohtaja,

Heli Eronen